

PŘEROV- HANA

a její města se představují

LÍŠKA

Cestovní zpravodaj

ČAM ROČNÍK 1940
ČÍSLO 3

Navštivte Přerov - srdce Hané!

K. Zejda

TOVÁRNA CESTOVNÍCH KUFRŮ A VUIKANFIBRU

PŘEROV - MORAVA

KAŽDÝ KUFR KAZETO

DLAŽBY · KOSTKY · ŠTĚRKY
Bři J. a K. Jaškové a spol.,

kamenoprůmysl
a podnikatelství dlažeb

v Přerově

Provádí veškeré dlažby
silnic okresních i měst-
ských, jakož i veškeré
dlažby chodníků, cest a
dvorů.

Na ovizenó na drohym „Hanáckym jarmako“ v Přerově!

OTA

továrna na čokoládu, cukrovinky a zpracování ovoce

Ing. O. Müllera v Přerově - telefon 457

vyrábí všechny druhy cukrovinek
deserty
oplatkové a perníkové zboží
marmelády
a povidla

Látky AERO

dodává již déle než 30 let krejčovským závodům firma

VRBA A PRAŽÁK V PŘEROVĚ

Odborný zasilatelský závod suken a krejčovských příprav.

VKUSNÉ
NOVINKY
LÁTEK
A HEDVÁBÍ

Textila

Vlad. Labounek,
Přerov - Jiráskova čísla 5

Foto Kovářik

VEŠKERÉ STAVBY
VKUSNĚ NAVRHUJE
A PROVÁDÍ

fa K. Kovařík, STAVITEL

PŘEROV-Telefon 324

Pijie jen „HANÁČKU“

zdravotní kyselku z Horní
Moštěnice, Morava, telefon 3

Dobrá obchodní služba přerovských závodů:

ŽELEZÁRNA-ROUROVNA

KAREL BLAHUT

PŘEROV

Odlitky ze šedé litiny normem CSN. ● Litina kanalizační, stavidlové uzávěry. ● Litina vzdorující vysokému žáru a kyselinám. ● Litina komerční. ● Roury odpadové, polotěžké a PNK normál. ● Tvřezná litina. ● Odlitky z bronzu, mosazi, aluminia, zinku atd.

KRYTINY

asbestocementovou břídlu

ETERNIT

ISOLACE

speciální dehtuprosté lepenky

RUDOLIT a BITUMIT

zákonem chráněná značka

dodává a provádí

továrna na asfalt a dehtové výrobky

A. KRATOCHVÍL,
PŘEROV, telefon 41

Zhotovujeme navštívenky, obchodní tiskopisy, tabele, jízdní řády, kalendáře, matematické, statistické sazby, časopisy, knihy, plakáty, bibliofilie, pozvánky všeho druhu, umělecký barvo tisk, reliefní-vypouklý tisk, vše, co spadá do tisku.

vazby knih pro soukromé i veřej. knihovny,

vše v prvotřídním provedení za levné ceny
Vám obratem dodá

knihtiskárna - knihařství

Jar. Strojil - Přerov

TISK-VAZBY KNIH

Zveme Vás všechny na drohé Hanácké jarmak do Přerova.

Bele sme hodně zvědaví, jak se líbil našem hostom ten první. Dostale sme hodně pochvale a novine napsale o něm toli pěkného, že z tech věstřežku máme velekó kniho.

Mosim Vám hned porědět, že e me v Přerově sme bele spokojeni. Je pravda, nemohle sme milém hostom okazat všecko, co sme měle pro ně přechestanyho. Bodem hledět, abechme jim to letos vena-hradile. Co nebelo — bude v pořádko.

Abé náš drohé jarmak bel lepší než ten první, začale sme ho přepravovat jož v zěmě.

Chceme věstaro odělat věci než bel loňské rok. E hospoda se žudrem hode věci a tech bód na renko hode taky vic. Muzeja bódó zas oterěny a tech kome-dijantu přejede taky vic.

Na ten »Hanácké deň« sme si extra vehrnole rokáve. Přejede vic kroju, hlav-ně našech hanáckých. Zveke bódó zas

Hanačky cestou do hostela. (Foto Toth, Přerov.)

Hanačky vás zvou na Hanou a na Hanácký jar-mak v Přerově. (Foto Toth, Přerov.)

všecke, ale bódó hanáčky a tem e pěkněši. A s počasim? Jož to taky nějuk oděláme.

Městská rada sleboje, že cely město hode v parádě.

A ešče neco. Loňské rok náščernici pobrblávala, že sme ten jarmak odělale dež je névic práce, že mosele spichat dom. Tož sme to letos odělale spis a meslim, že bodem jarmakovat přede žňa-ma. Bode to tak konec června, lebo zkraju v červenco.

Tož s tem jož počítete a až Vás nekde napadne »kde letos«, tož si řeknite: »Do Přerova — na Hanou!«

Zveme Vás všecke bez rozdilo, všecke, keři chcete poznat Přerov, Hanó a Haná-ke, náš krásné kroj, naše zveke, tance a pěsničke a taky zveme e te, co se chcó trocho poverazel a po práce si odpo-čenót. Ovizete, že v Přerově se Vám hode líbit.

Jož ode dneška se na Vás celá Haná, a hlavně me Přerováci, těšime.

Na ovizenó na drohym »Hanáckym jarmako« v Přerově! Tomášek J.

POMNÍKY • POLÁŠEK - URBAN • PŘEROV

Přerov v minulosti.

K. Hauke

Názorná mapa, vyvěšená v Městském museu v Přerově ukazuje nám, že sídliště pravěkého člověka bylo na Přerovsku ve směr ve výši nad 200 m, celá území pod touto výškou byla tudíž zaplavena vodou ohromného jezera, či moře. Okrajovými body, jež vystupovaly nad moře bylo Předmostí, Cítov, Tovačov, Říkovice, kde všude byly nalezeny památky života pravěkých lidí.

O mnohověrnosti života pravěkého člověka u nás svědčí rozsah předmostského náleziště, jednoho z největších v Evropě.

V době historické jsou první záznamy z XI. století, kdy Přerov byl střediskem jednoho z osmi krajů, sídlem kastelána, důležitým tržištěm s týdenními trhy. Z téže doby pochází i kostelík sv. Jiří a sídlo jednoho ze šesti moravských arcijahnů. Ve století XIII. vzniká pod kopcem podhradí: dolní město, jež svým rozsahem předčí brzo město horní, zvláště od roku 1256, kdy král Přemysl Otakar II. povýšil Přerov na město. V následujících třech stoletích XV., XVI. a XVII. je Přerov za pánů z Pernštejna z nejdůležitějších míst Jednoty bratrské na Moravě, sídlem vyspělého školství a vzdělanosti, je rodištěm Jana Blahoslava, otce a vozataje lidu Páně-, biskupa bratrského a překladatele Nového zákona do češtiny. Učitel národů Jan Amos Komenský měl tu na škole své působiště, Karel starší z Žerotína, zemský hejtman moravský a politik, našel na přerovském zámku své milé sídlo, na němž také v roce 1636 zemřel. Za války třicetileté trpělo naše město válkou i útliskem, tehdy také převzal Přerov z ru-

kou Žerotínů rod Windischgrätzů. V XVIII. století se vystřídalo několik majitelů. Město několikrát vyhořelo. Houževnatost obyvatelstva vždy znovu vybudovala, co podlešlo nepřízní doby. Koncem století koupil panství přerovské pruský hrabě Antonín z Magnisů a zůstal jeho držitelem až do r. 1918, kdy město Přerov zakoupilo zámek a některé budovy v městě, pozemky rozprodány soukromníkům. Zámecký archiv přestěhován do Strážnice, kterou si rod Magnisů podržel dosud.

Nový rozmach začíná v Přerově postavením železnice, kdy na přerovském nádraží zahájen byl provoz 1. V. 1841. Tím se stal Přerov městem kvetoucího průmyslu, zejména strojařského a obnoveným místem dobrého školství. Třetí české gymnasium na Moravě bylo založeno r. 1870 v Přerově a čtyři roky po tom první hospodářská škola na Moravě. Těmito školami dostává se městu i celému kraji odborných sil pro život kulturní a hospodářské podnikání.

Jak působily tyto skutečnosti, je patrné z toho, že počet obyvatel, který činil před 100 lety 4.192 osob ve 624 domech, dosáhl v roce 1940 26.000 obyvatel ve 2.348 domech. Nutno ovšem zaznamenati i mimořádný vzrůst sousedících obcí Předmostí, Moštěnice, Bochoř a j.

Z jedinečného sídliště pravěkého člověka stalo se moderní město, které jistě i v budoucnu nedá se zastíniti svou velikou minulostí.

*Pohled na Přerov od Brabantska z r. 1800.
(Městský archiv.)*

Přerov

město poctivých snah a slibných perspektiv, leží na výspě Hané na obou březích Bečvy a u samého vstupu do Moravské brány, odvěké to cesty z jihu na sever, do solných ložisk haličských a později do uhelné pánve a průmyslových krajů na Odře, Ostravici i Olze. Výběžky Sudet, Oderských hor i Beskyd už za Přerovem vroubí úval ústící do žirné Hané. V jasných vodách Bečvy, horního toku Odry, říčky Luciny a menších bystřin se obrážejí siluety mocných kdys, dnes mrtvých tvrzi, které podle dočasných pánů byly tu stráží tu postrachem kupců, formanů i jejich zboží nebo měšců. Přerovský zámek s baštou vévodící kraji láká turisty stejně jak půldenním neb celodenním výletem dosažitelné hrady Helštýn, Hukvaldy, Štramberská trůba, Kotouč, trosky starojičínského hradu, neb posvátný Hostýn s Tesákem. Pro krátké a vděčné výlety do okolních kopců a lesů je Přerov přirozeným východiskem. Sám skýtá mnoho pozoruhodného svou výstavbou, úpravou ulic a sadů, které jsou pýchou Přerova. Zvláště sad Michalov s botanickou zahradou a jedinečnou alpínkou uspokojí i náročného návštěvníka. V městském museu lze zhlédnouti sbírku zkamenělin a ukázek z předvěké flory a fauny, získaných v nejbližším okolí Přerova a lze tu zhlédnouti bohatou sbírku vzácných listin a knih, zvláště z dob Žerotínů a Komenského.

ho. Keramika je tu zastoupena četnými ukázkami postupného vývoje od nejstarších dob. Přerovská nemocnice, sociální ústavy jsou na úrovni doby a o povšechnou i odbornou školskou výchovu dorostu celého kraje je postaráno učilišti všech směrů a stupňů. Všechny školy i veřejné úřady jsou umístěny v prostorných moderních budovách.

Přerov neulpívá na dosaženém, stále si vytyčuje nové mosty. Nyní dostavuje novou, moderně řešenou budovu školy pro ženskou povolání, chystá se ke stavbě okresního dětského domova, kulturního domu, nové radnice a činně se zúčastňuje přípravných prací na vybudování vodních spojů mezi Dunajem, Labem a Odrou. Budoucí velké překladiště pro zboží po vodě dopravované, projektované u samého Přerova, bude vhodným a nutným doplňkem dnes už stávajících spojů, daných velkým železničním uzlem a křižovatkou dálnkových silnic v Přerově.

Přerov neumdlévá v hledání nových podnětů k všeužitečné práci, neuspokojuje se dosaženým v době, kdy věda a technický pokrok předhání každého, kdo stane v klidu. Ale Přerov potřebuje podnětů i kritiky zvenčí, proto nás navštivte a posuďte výsledky naší práce, abychom z pochvaly čerpali odvahu a z výtek poučení při hledání správných cest.

K. Nachtigall.

Přerov. - Pohled od Bečvy. (Archiv Cestovního zpravodaje.)

*Píerov:
Náměstí svobody.
(Městský archiv.)*

Píerov, město zeleně.

Málokteré město má tak vhodné podmínky pro zakládání parků a rekreačních míst v přírodě jako Píerov.

Již to, že se město rozšiřuje, hlavně na levém břehu řeky Bečvy, umožňuje Píerovu přímý styk s přírodou na pravém břehu. Tam z původního lesa vznikl velký nádherný sad Michalov se skvělou alpínkou a botanickou zahradou. Každý z návštěvníků, který vstoupí do tohoto chrámu přírody, je přímo okouzlen jeho

lesního porostu na pravém břehu Bečvy, kde je ve starém lečišti zakládána velká půvabem a nikdy nešetří pochvalou, ať již usedne v krásném zákoutí na lavičku, nebo s dojetím naslouchá plačícímu zpěvu u potůčku, který protéká alpínkou.

Od severu vzhlíží Čekyňský kopec, od severovýchodu je Michalov chráněn lesem Žebračkou, nejbohatším to moravským místem na původní květenu. Na východní straně dotýká se Michalov přímo

*Píerov:
Partie ze
sadu
Michalova
(Městský
archiv.)*

*Píerov: Bečva.
Pohled na nábreží.*

přírodní rezervace a kde je postavena známá moravská ornithologická stanice. Ač teprve budována a její okolí vhodně přizpůsobováno, je již nyní cílem tisíců návštěvníků. Každý, kdo má zájem o ochranu ptactva a přírody, prohlédne si tam živé chovance, ale zvláště ornithologické museum, podívá se na vodní ptactvo na rybníčku a na okolí stanice.

Porost, zvaný Bečvisko, táhne se od pozemku ornithologické stanice proti proudu řeky do pěkného lesa Křivé. Je to nejbližší a milé výletní místo všech Píerovanů.

Od lávky, která vede do vilové čtvrti u Michalova, proti proudu řeky jsou oba břehy Bečvy vítaným letním koupalištěm, jakým se může pochlubit málokteré moravské město.

Krásné aleje podél Bečvy a hráz u rybníka zvou k procházkám, na nichž každý pookřeje.

Navštivte Píerov, město zeleně, prohlédněte si park na Náměstí svobody, sady na Šiřavě, aleje v ulicích vnitřního města, prohlédněte si celý Píerov.

Přijate, nebudete litovat! Fr. Gintler.

Proč navštívím Píerov.

Růžena Stoklásková

Tisíce cizinců projede ročně hlučným píerovským nádražím, ale nevěnuje zástávce valné pozornosti; neláká je nepříliš velké město bez krajinné romantiky, předoucí klidně jako mnoho a mnoho jiných svůj každodenní život.

A přece pro zvědavého návštěvníka i bez určitých vybraných zájmů má Píerov nejednu přitažlivost. Na Horním náměstí, nejstarší části města, jest skutečná sbírka kulturních pokladů ve starém žerotínském zámku, vystavěném čistým renesančním slohem. Zde se nachází městské museum; jeho oddělení, věnované Komenskému, který v Píerově studoval a později také vyučoval, jest rozsahem i vnitřním bohatstvím jediné svého druhu u nás. Jest velmi zřetelným odleskem nejen osobnosti velkého učitele, ale i jeho doby, která z Píerova učinila vyhledáva-

né středisko náboženské i vzdělanostní. V dalších odděleních setká se návštěvník s krásnými sbírkami přírodovědeckými, hlavně nerostů a motýlů. Zvláštní pozornosti si také zaslouží archeologické oddělení s bohatými ukázkami doby předhistorické; dobrá odborná práce sem snesla přecetné vědecké poklady, na něž bylo tak bohato píerovské okolí, jako Předmostí a j. Vhodným doplňkem jest pak část národopisná s typickými ukázkami hanáckého svérázu, jakož i městská umělecká galerie, jež si vytkla za úkol shromáždit především práce domácích umělců z Píerova a okolí. Zámecká bašta poskytuje krásný rozhled po okolí.

Proti památnému zámku stojí Bílkova socha Jana Blahoslava, rodáka píerovského, jehož rodný dům nelze však přesně určit; byl pravděpodobně smeten za

váiky třicetileté. Kruh starých domů s podloubími a nerušené ticho kolem zvyšují ještě půvab a starodávnost těchto míst. V jednom z domů proti zámku zůstala ještě výpadová branka, jíž obránci přepadali nepříteli v době obléhání; zastávka na jejím konci poskytne pěkného pohledu do okolí až k zříceninám hradu Helštýna i na klikatý tok Bečvy, jež se tu ve značné hloubce vine svěží zelení. Po četných schodech lze sejít až na břež, odkud se opět objeví mohutné staré valy, jež bývaly kdysi pevnou a nedobytnou ochranou horního města.

Odtud lze za několik minut vstoupiti do městského sadu Michalova, jehož nejkrásnější částí jest rozsáhlé alpinum; uměle vytvořené skály a strže hýří v době květu nádhernou a vzácnou horskou květenou, polůček a rozlomilé dřevěné můstky přes něj dodávají těmto místům skutečnosti a nelíčené divoké krásy. Pečlivě řízená botanická zahrada kolem pak činí z tohoto sadu opravdovou vzácnost.

V nevelké vzdálenosti od těchto míst jest konečně další zajímavá zvláštnost Přerova — ornithologická stanice; povolna tu vyrůstá ptáčí rezervace, kde naši drobní opeřenci nalézají odpočinku v době letů a ochrany v době hnízdění. V nové budově pak vzniká pěkné museum a sbírky středoevropského ptactva s poučením o jeho životě a potřebách; přerovská ornithologická stanice jest jediná svého druhu v našich zemích.

Na přerovském hřbitově odpočívá vedle mrtvých ze světové války Slav. Kratochvíla a Jil. Matějky spisovatelka Jilí Sumín, která ve svých povídkách a románech dobře zachytila život svého rodného hanáckého kraje; jest tu také pochován spisovatel historických románů J. F. Karas.

Ostatní Přerov dýchá životem pilného průmyslového města; velké elektrárny, ložárny na hospodářské stroje, na optické

Ze starého Přerova. (Městský archiv.)

přístroje, kožené zboží, cukrovinky, umělé tuky, lučebniny atd. vyvírají každodenní obraz jeho života. Četné školství, národní, střední i odborné, svědčí pak o vysoké úrovni jeho občanů. Mezi nimi našli svou tvořivou sílu i známí umělci: malíř Aug. Mervart, za nímž už jdou mladí J. Kozák a St. Krátký z Vinar od Přerova, pak sochaři Fr. Mádle a Jos. Baják. Jejich díla lze především nalézt v měst. galerii.

Může tedy Přerov poskytnouti i náročnému návštěvníku mnoho nových a krásných dojmů. Proto všichni, kteří se tu zastavíte, zajděte na místa, jež představují věrejší i dnešní život města a nebudete litovat. Přerov Vám ukáže nevířavé vzácnosti, jaké byste mamě hledali jinde na Moravě.

Projíždíte-li Přerovem, neopomíňte okusiti naše uzeniny

Víme, že přijdete častěji **J. Ohera**, velkouzenářství, řeznictví

Přerov, Čechova ulice (roh náměstí Svobody) číslo 14, telefon číslo 80

Píerov: Vodní sporty na Bečvě. V pozadí píerovská sokolovna. (Foto Fototypia, Vyškov.)

Vodní sporty v Píerově.

Karel Rosmus

Povodí řeky Bečvy v katastru píerovském je po celé délce místem rekreace obyvatelstva města Píerova a přilehlých obcí.

Dobré podmínky a pochopení vedoucích činitelů městské samosprávy dalo v Píerově vyrůst organizacím pěstujícím vodní sporty, v jejichž čele stojí místní Sokol se svými oddíly plaveckým a veslařským, které již od roku 1930 úspěšně pracují a docílily již řadu úspěchů, jako vítězství na závodech v rámci X. Všesokolského sletu v Praze a v řadě meziměstských a meziklubových utkání at již v Píerově nebo mimo Píerov.

Závodní plavectví má dobré podmínky jednak na řece Bečvě, jednak na městské plovárně, která byla dějištěm řady významných plaveckých závodů. Pro letošní sezonu připravují se v Píerově »Plavecké přebory mužů české obce sokolské« v plavání, skocích do vody a vodním polu.

Velkou péčí plaveckému výcviku věnují vedle tělovýchovných organizací místní školy. Plavectví na píerovských školách je na vysoké úrovni, čehož nejlepším důkazem je vítězství družstva hochů reálného gymnasia a dívek obchodní akademie ve studentských přeborech středních škol v roce 1939, které se zde konaly.

V Píerově není však zapomínáno ani na vodní turistiku, kterou provozují vodáci

KCT a Sokoli. Pěkné vodní tury jsou z Píerova přes Troubky, Chropýň do Kroměříže a dál, aneb z Teplic do Píerova a jiné.

Píerovští vodáci ujeli již tisíce kilometrů na domácích i cizích vodách a jsou dobře známi v povodí Bečvy, Moravy a slovenských řek.

Povodí Bečvy totiž láska všech Píerovců-vodomilů. Nezapomeňte až pojedete v létě k nám do Píerova vzít si s sebou koupací úbor, abyste s námi mohli užít toho, čeho máme v Píerově dostatek t. j. slunce, vody a čistého vzduchu.

Píerov: U Bečvy. (Městský archiv.)

*Píerov: Mostní ulice -
v pozadí Zerotínův
zámek. (Měst. archiv.)*

Turistika na Píerovsku.

V Píerově pečují o udržení a povznesení turistiky dvě turistické organizace a to odbor Klubu českých turistů a odbor Pohorské jednoty Radhošť. Třebaže město neleží na úpatí hor a není tudíž přímým východiskem tur., náležeji tyto dva spolky díky prováděné propagaci předních jejich činovníků mezi početné nejsilnější v místě. — Odbor KČT v čele se svým agilním předsedou Dr. Jurkou stará se v intencích klubu »Poznej svoji vlast« o to, aby členstvu při poskytnutí všech dosažitelných výhod bylo usnadněno poznání přírodní krásy a památnosti nejen nejbližšího okolí, nejbližších horstev, ale také krás v dalších oblastech Protektorátu. — Členstvo P. J. R. se svým zasloužilým předsedou

soudním radou Špačkem soustřeďuje opět veškeré své úsilí ku podpoře a zvelebení útulen na Radhošti a Pústevnách na Beskydech, kteréžto horstvo těší se neobyčejnému a zaslouženému zájmu turistů, resp. lyžařů z Čech i Moravy.

Píerov skýtal turistům vždy možnost rychlých zájezdů do všech turisticky významných míst, ať již to bylo Slovensko, do předních i zadních Beskyd, Vsackých hor, Javorníků, Českomoravské vysočiny, Jeseníků, Orlických hor. Z Píerova samotného možno podnikati vděčné tury směrem severozápadním, kde z mírně zvlněných vrchů, porostlých většinou jehličnatými lesy, možno pozorovati širý kraj naší žirné Hané. — Oblíbené vycházky Píerovčanů směřují do Vinar, Čekyně, Penčic, Záběštní Lhoty, Tršic, Veselíčka, kteréžto místa jsou bez použití dráhy lehce dosažitelná. Klub českých turistů vyznačkoval svého času velmi pěknou cestu, vedoucí polem, lesy a vrchy, od Radvanic k Veselíčku a dále k pramenům Odry.

Použitím dráhy na nevelkou vzdálenost dostaneme se na výletní místo — hrad Heřtýn u Lipníka a směrem východním do známého poutního místa — Hostýna. Rozsáhlé lesy Hostýnské s chatou na Tesáku jsou hojně navštěvovány a skýtají mnoho vycházek, vyhovujících různým zálibám milovníků našich krásných Hostýnských hor.

Píerovsko: Letní tábořiště v Čekyni. (Archiv cestovního zpravodaje.)

Přerov: Zerotínův zámek, majetek města. (Archiv Cestovního zpravodaje.)

Nezaslouženě opomíjeny jsou Chřiby, spadající do stěry odboru KČT v Kroměříži, které zvláště na jaře poskytují ve svých listnatých lesích příjemného osvětlení a zároveň občerstvení ve známé době řízené restaurací na Bunči.

Z vylíčeného vidno, že možnost podnikat řadu pěkných turistických vycházek z Přerova pěšky i na menší vzdálenosti použitím dráhy a autobusů (Tršice, Tovačov, Kroměříž, Bystřice pod Hostýnem) je dána. Podotknouti dlužno, že župa Pobeskydská se sídlem v Moravské Ostravě vydává turistický časopis „Krásná země“, vycházející jednou měsíčně (předplatné 9 K ročně), ve kterém nalezne každý turista hodnotné články s velmi pěknými fotografickými snímky ze země Moravská a tím také z nejbližšího svého kraje.

Veškeré dotazy a informace poskytnou rádi a bezplatně funkcionáři vpředu zmíněných turistických organizací.

Vlasti zdar!

Divadlo na Hané.

České divadlo v Olomouci se zove „hanáckým divadlem“. A právem, neboť v rámci svého kulturního poslání vyvíjí široce rozvětvenou činnost v celém kraji hanáckém. Zájezdy Olomouckého divadla představují plnou polovici jeho činnosti: v sezoně 1939/40 uspořádalo Olomoucké divadlo celkem 651 představení a to 194 oper, 285 činoher a 172 operet. Z toho bylo v Olomouci hráno 330 představení (73 oper, 147 činoher, 113 operet) a 318 (121

oper, 141 činoher, 59 operet) v místech zájezdových, jichž bylo v tomto údobí 43. Na hanácký kraj připadá ze zájezdů Olomouckého divadla 24 míst s 189 představeními a to: Prostějov 68, Kroměříž 34, Přerov 24, Kostelec na Hané 6, Štěpánov 6, Kojetín 5, Loštice 5, Holešov 4, Dolany 4, Slatěnice 4, Velká Bystřice 4, Plumlov 3, Bohuňovice 3, Náměštl na Hané 2, Vlkoš 2, Dub 2, Unčovice 2, Dřevohostice 2, Hulín 1, Smržice 1, Věrovany 1, Němčice na Hané 1, Červenka 1. S představeními v Olomouci dalo tedy hanácké divadlo svému kraji celkem 519 představení.

Á je opravdu důkazem vysoké kulturní úrovně hanáckého venkova, že pro zájezdy svého stálého divadla si volí repertoár opravdu nejvhodnější; literárně hodnotné činohry, převážně domácí klasiku a naši nejlepší operní tvorbu, i menší obce — Štěpánov, Dolany, Unčovice, Němčice — troutají si pozvat Olomouckou operu s nejlepším repertoárem.

30. červnem končí Olomoucké divadlo sezonu a současně dovršuje dvacetiletí své činnosti. Dalo za tu dobu celkem 10.803 představení (3.176 oper, 3.783 činoher a 3.844 operet). Z toho bylo v Olomouci 6.148 představení a na zájezdech 4.655.

Novou sezonu zahájí Olomoucké české divadlo po polovici srpna 1940 a připravuje ji přibližně v stejném rozsahu jako byla letošní i pokud se týče zájezdové činnosti na Hané. Rámcový program nové sezony obsahuje význačná díla domácí i cizí dramatické tvorby a soubory jsou sestaveny z osvědčených sil dosavadních a osvěženy několika nadějnými umělci novými.

Do svého dvacetiletí jde české divadlo v Olomouci s plnou chutí a nezdolnou nadějí v úspěch práce; tu nadějí živí hlavně pevná víra, že hanácký kraj zachová plízeň svému divadlu i nadále.

Zveme Vás všechny

na drohé Hanácké jarmak
do Přerova!

Na ovizenó v Přerově.

Dobrý nábytek
Kalman Přerov

Přerovské peněžní ústavy.

Přerovské peněžnictví je součástí hospodářské výstavby města a hanáckého kraje. Zemědělství, průmysl a čilá doprava vytvářely tu v posledních dvaceti letech minulého století příznivé podmínky pro dobré hospodářské poměry. V té době byly zde také založeny tři lidové peněžní ústavy. Měly velký podíl na dalším hospodářském vývoji a vzrůstu města a přerovského venkova.

Zemědělství a průmysl se na Přerovsku odedávna dobře doplňovaly a tvořily užitečné hospodářské celky. Přirozený důsledek této spolupráce a shody zájmů města se zájmy venkova se projevuje i v peněžnictví, kde původ peněz, ukládaných v peněžních ústavách, určuje většinou i jejich použití.

Skoro všechny úvěrové potřeby, ať jde o kterékoliv podnikání — jen když je zdravé a vedeno poctivými schopnými lidmi — byly a jsou přerovskými peněžními ústavami plně uspokojovány. Zemědělské úvěry pro venkov jsou poskytovány stejně ochotně a vydatně jako úvěry podporující průmyslové a obchodní podniky. Harmonické vyrovnávání peněžních potřeb města a venkova je společně všem místním ústavám. Cena a význam jejich služeb se ukázaly zejména při podpoře stavebního ruchu, a to v každé době — i v poměrech nepříznivých. Svědčí o tom mnoho krásných a účelných budov soukromých i veřejných.

V Přerově jsou zastoupeny čtyři druhy peněžních ústav: spořitelna, záložny, banky a peněžní společnost s r. o. Je tu nejstarší záložna na Moravě (Úvěrní spolek záložna přerovská), zal. r. 1861. V letech 1885—1892 byly založeny Městská spořitelna, Okresní záložna a Občanská záložna. Pak nastala dlouhá přestávka 20 let. V letech 1912 a 1913 byly založeny další dvě záložny: Raiffeisenka a Živnostenská záložna, v dalších 10 letech opět dvě záložny: Dělnická záložna, Všeob. záložna (r. 1921) a konečně r. 1929 Záložna továrny hnojiv.

Přerov: Masarykovo nám. (Foto Tolh, Přerov.)

V letech 1911 a 1917 byly zřízeny v Přerově dvě filiálky akciových obchod. bank (Česká průmyslová banka a Moravská banka). Jiné dvě bankovní filiálky z r. 1922 byly brzy zrušeny.

V letech 1908—1910 byly založeny při dvou přerovských záložnách místní peněžní společnosti s r. o., které první obstarávaly v místě bankovní službu. Jedna z nich byla zlikvidována, druhá (Obchodní a bankovní společnost) zůstává jako doplněk činnosti Okresní záložny.

Ze 12 peněžních ústav má šest vlastní budovy, v nichž úradují. Další šest má obchodní místnosti v domech, které jim nepatří. Peněžní ústavy jsou z největší části soustředěny kolem Masarykova náměstí a pak na Komenského třídě. Na Masarykově nám. je Městská spořitelna a 1 záložna, ve dvou sousedních ulicích 5 ústav; v Kratochvílově 3 záložny a peněžní společnost s r. o., v Bratrské 1 záložna. Na Komenského třídě jsou dvě bankovní filiálky a 1 záložna. Jedna záložna je také v ulici Boženy Němcové a jedna na Žerotínově nám. Je zajímavé, že až na jednu záložnu a jednu bankovní filiálku není ani jeden přerovský peněžní ústav na tom místě, kde vznikl nebo se prvně usadil. Rozvojem města a vzrůstem činnosti byly ústavy nuceny vyhledávat vhodnější místa a větší místnosti pro své úřadovny.

Nebudeme daleko od skutečností, odhadneme-li stav vkladů v přerovských peněžních ústavách na 250 mil. korun, z nichž asi pětina

Dobrym místem pro úspory
i pro úvěry a všechny peněžní
záležitosti v Přerově je

Občanská záložna

Komenského třída
(naproti akciovému pivovaru)

Založena roku 1892

jsou pohyblivé peníze na běžných účtech a čtyři pětiny tvoří vklady na knížky. Z těchto peněz mají ústavy asi 90 mil. rozpučeno na hypotéky, asi 15 mil. obcím a okresům, 20 mil. na směnky a 45 milionů na úvěry v běžných účtech. 34—40 milionů je investováno v cenných papírech a kolem 30—40 milionů korun udržují přerovské ústavy na hotovosti z menší části doma, z větší části u bank a ústředí, k nimž organizačně patří. Z rozložení a použití svěřených peněz je vidět celkově

dobré a opatrné hospodaření přerov. ústavů.

Přesto, že povaha různých typů peněžních ústavů a některé zvláštní potřeby a zájmy jednotlivých ústavů vytvářejí přirozenou a zdravou konkurenci, v zásadních otázkách, které se týkají celého peněžnictví nebo zájmů místa a kraje, jsou peněžní ústavy solidární a postupují často společně. Přispívá to k vzájemnému porozumění, uhlazuje to soutěžní formy a přináší dobrý poměr mezi ústavami i dobré výsledky veřejným potřebám.

Nenechávejte peněz doma, uložte je v záložně.

Obrátte se ve všech peněžních záležitostech přímo na

Okresní záložnu v Přerově - Pasáži

Zásada přísného obchodního tajemství se dodržuje. Telefon č. 12 a 412

jež přijímá vklady:

na vkladní knížky,

běžné účty,

dárkové a úsporné knížky,

vypíací půjčky:

hypotekární,

směneční,

v běžných účtech.

Vodárna města Přerova.

Pomalu již vymírá generace, která znala tvářnost a způsob života v našem městě před zavedením městského vodovodu. Kolik bylo tehdy těch (jako konečně všude jinde), kteří se té novotě bránili zuby nehty, kteří ji zavrhovali a kteří se nakonec rádi k té novotě přidávali, aby pak pěli o ní chvalozpěvy, nemohouce si po zavedení vodovodu svůj život bez něj ani představit. A kdyby se zjišťovala zdravotní statistika města před a po zavedení našeho vodovodu, tak by patrně byla vavřínem zástupcům města, kteří měli odvahu i přes odpor těch, o jejichž dobro usilovali, postavit se v čelo pokroku a provést věc tak dalekosáhlou, jakou bylo zavedení městského vodovodu.

Od těch dob vývoj organizace městské vodárny prodělával neustále vzestupnou křivku, ale v jednom směru jeho organizace zůstává věrna svému původnímu účelu: chce sloužit dobru občanstva bez ohledu na zisk a, což jest důležité, sloužit dobře. K tomu jest ovšem potřeba spolehlivého technického zařízení. Dnes vodu do města ženou dvě centrifugální pumpy o celkové výkonnosti 108 HP, které mohou dodávat městu až 2.400 m³ vody za den. Skutečná spotřeba ovšem nečiní tolik, průměrně 1.600 m³ za den, což odpovídá 75 litrům na osobu za den. O kvalitě na-

šeho vodovodu nejlépe mluví procento ztrát vody v potrubí, které činí 8,91%. Tímto číslem staví se přerovská vodárna mezi nejlepší vodárny.

Důležitost vodárenského zařízení roste také s vývojem bytové kultury, která je nesena heslem: Vzduch, voda a slunce všem! Starý Řím měl koupelny, jejichž nádheru dodnes obdivujeme, jen v palácích. Městská vodárna propaguje koupelny v zájmu zdraví lidu do každé chýše a stává se svými nízkými cenami, které vyplývají z její organizace ve svazku města, důležitým regulátorem cen.

Vedení vodárny se drží dodnes tradice zakladatelů vodovodu. Jde jako oni v popředí pokroku všude tam, kde se jedná o hygienická zařízení, důležitá pro město. Příkladem toho jest kropicí vůz nejmodernějšího typu, který může pokropiti za den až 60 km silnic a vychrlit do zaprášených ulic až 1000 hl vody. Mimo to má na starosti městské lázně, které jsou za parných letních dnů dostaveníčkem mladých i starých.

Vedení vodárny se snaží, aby na jednom z úseků nerozborné trojice t. j. slunce, vody, vzduchu, které podmiňují lidský život, plnila svůj úkol svědomitě. Stačí jen její snaha, aby byl splněn?

Na exkursi

v městských ústředních jatkách s kafilerii v Přerově.

Městské jatky v Přerově jsou postaveny na pravém břehu řeky Bečvy, vedle Středomoravských elektráren, při trati Přerov—Bohumín. S drahou jsou spojeny vlečkou. Byly postaveny v r. 1910. Stavba jatek byla povolena výměrem býv. c. k. okresního hejmanství v Přerově ze dne 29. května 1907. Projekt stavby vypracoval městský stavební úřad v Přerově. Stavební plány byly vypracovány v takovém rozsahu, aby stačily na řadu let, mimo to je možno kteroukoliv místnost přístavbou zvětšiti.

Jatky jsou spravovány městským zvěrolékařem. Kromě tohoto je na jatkách 9 stálých zaměstnanců.

Jatky jsou rozděleny v části administrativní a provozní. Odděleně je k nim přistavena obývací budova pro městského zvěrolékaře, dozorce a strojníka jatek.

V hlavní budově provozní nalézají se po pravé straně chodby místnosti pro porážení dobytka hovězího a vepřového, mezi těmito jsou pak umístěny chladírny, předchladírna a solírny, s oddělenou chladírnou pro koňské maso. Hovězí porážka je opatřena 10 výtahy.

Po levé straně chodby je umístěna kotelná se strojovnou, místnost pro chasníky a dřívkárna.

Poblíž této hlavní budovy jsou stáje pro hovězí, drobný a vepřový dobytek, při hovězí stáji pak zvláštní, oddělená stáj kontumační. Při vlečce jatek nachází se solírna kůží.

Odděleně, s vlastním vjezdem a nádvořím, je umístěna porážka pro koně s třemi výtahy a při ní stáj pro jatečné koně.

Při vjezdu do jatek jsou umístěny místnosti kancelářské s laboratoří a krám pro nucený výsek masa menší hodnoty.

Omračování hovězího dobytka provádí se většinou pomocí omračovacích železných palic, u těžkých kusů používá se též stělného aparátu system Schermer. Vepří omračují se olektrickými kleštěmi.

Strojní
zařízení
kafilerie

Chlazení v chladírnách a solírnách děje se pomocí amoniaku. Pohon kompresoru děje se elektromotorem, parní stroj slouží doposud jako rezerva.

V kotelně umístěny jsou dva parní kotly, sloužící k výrobě páry a horké vody, potřebných k paření vepřů, paření a čištění hovězích předžaludků a ku zpracování materiálu v kafilerii.

Chladíč vzduchu pro chladírny je postaven v první etáži nad chladírnou ve zvláštním prostoru, odkud se vhání silnými ventilátory ochlazený vzduch do chladírny.

Odděleně, s vlastním vjezdem a nádvořím, je zařízena při jatkách kafilerie, sloužící jednak ku zpracování krve z jatek na krevní moučku, jednak se zde neškodně odstraňují těla padlých zvířat, dovezených z okolních obcí a dále zvířat a jejich částí, zabavených při zdravotní prohlídce masa. Z těchto pak podle jakosti materiálu vyrábí se masokostní moučka jednak krmná, jednak hnojivá a dále tuk, sloužící k technickým účelům. Z kostí vyrábí se křihovina.

Při kafilerii nachází se také pozorovací stanice pro psy, podezřelé ze vztekliny.

Dovoz padlých zvířat do kafilerie obstarává správa obecního hospodářství, zatím koňským potahem v krytém, k tomu účelu zařízeném voze. Provoz kafilerie jest úzce spjat s provozem jatek. Dr. Chajda Alfred.

Porážka
vepřů

Porážka
hovězího
dobytka

Městské elektrické podniky v Přerově.

Město Přerov zařadilo se v roce 1897 mezi nemnohá tehdy města, která uznávala nepostradatelnost elektřiny pro svůj budoucí rozvoj a postavilo elektrárnu pro zásobování přerovského území, později pak i pro připojené okolní obce. Z původního zařízení elektrárny, které bylo až do roku 1911 rozšiřováno, zůstala dodnes pouze budova, ve které jsou nyní kanceláře a pomocné provozní místnosti podniků.

Důkladným a pečlivým provedením rozvodných sítí a transformčních zařízení jest odběratelům zaručena spolehlivá a nepřetržitá dodávka elektrické energie.

Vhodnou úpravou cenových tarifů elektrické energie pro každé upotřebení jest umožněno připojování drobných konsumentů i živnostenských a průmyslových podniků všech odvětví.

Cenově patří podniky k nejlevnějším dodavatelům elektřiny, hlavně pro pohon, topení a vaření.

V budově „Staré elektrárny“, nábřeží Dra Stojana čís. 21, telefon 30 a 31:

Provozní a instalační oddělení,
účetárna a pokladna,
informace o sazbách.

Prodejna na Žerotínově nám. čís. 5, telefon 129.

Budova Městských elektrických podniků v Přerově. (Archiv elektrárny.)